

PASVALIO RAJONO SUTRIKUSIO INTELEKTO ŽMONIŲ UŽIMTUMO CENTRO „VILTIS“ PASLAUGŲ GAVĖJŲ PRIVATUMO, ORUMO IR NELIEČIAMYBĖS UŽTIKRINIMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROS NUOSTATOS

1. Pasvalio rajono sutrikusio intelekto žmonių užimtumo centro „Viltis“ (toliau – Centras) paslaugų gavėjų privatumo, orumo ir fizinės neliečiamybės užtikrinimo tvarkos aprašas (toliau – Tvarka), nustato paslaugų gavėjų teisių įgyvendinimo tvarką.
2. Šios tvarkos reikalavimai privalomi visiems Centro darbuotojams.
3. Tvarkoje naudojamos savybos:
 - 3.1. **privumas** - neturtinė vertybė, pabrėžianti asmens neliečiamumą, sauganti nuo savavališko ar neteisėto kišimosi į asmeninį ir šeimyninį gyvenimą;
 - 3.2. **orumas** – teisės saugoma ir ginama asmeninė neturtinė vertybė, žmogaus savigarba, savo vidinės vertės suvokimas. Orumas yra vienas iš būdų, kuriuo žmogus įsisąmonina savo pareigą ir atsakomybę visuomenei. Žmogaus orumas yra kiekvieno asmens teisė į fizinę ir psichinę neliečiamybę;
 - 3.3. **fizinė prievarta** – tai neatsitiktiniai, sąmoningi žmogaus veiksmai neįgaliojo atžvilgiu, kurie sukelia skausmą ir sveikatos sutrikimus. Fizinis smurtas gali būti vienkartiniai arba pasikartojantys veiksmai- mušimas, stumdymas, spardymas, deginimas, kandžiojimas, smaugimas, žnaibimas, baidymas, ar kitoks skausmo kėlimas;
 - 3.4. **emocinė prievarta** – tai sutrikusio intelekto asmens kompetencijos ir savęs vertinimo tyčinis griovimas ar žymus trikdymas dėl žeminimo, bausmių, atmetimo, gąsdinimo ir normalių socialinių sąveikų slopinimo. Emocinė prievarta gali pasireikšti atskirai ir taip pat yra sudedamoji fizinės ir (ar) seksualinės prievartos dalis.
4. Centre nuolat stebimi ir fiksuojami paslaugų gavėjų privatumo, orumo ir neliečiamybės pažeidimų požymiai ir suplanuoti darbuotojų veiksmai įtarus netinkamą elgesį ar piktnaudžiavimą.
5. Centre nuolat vykdoma neigiamo pobūdžio elgsenos ir piktnaudžiavimo prevencija.

II. PASLAUGŲ GAVĖJŲ PRIVATUMO, NELIEČIAMYBĖS IR ORUMO UŽTIKRINIMO VEIKSNIAI

6. Privatumo užtikrinimo veiksniai:

- 6.1. draudžiama skleisti asmens garbę ir orumą žeminanti informacija;
- 6.2. kiekvienas asmuo gali laisvai pasirinkti religiją, politines pažiūras, turėti savo įsitikinimus;
- 6.3. socialinių darbuotojų su paslaugų gavėjais, jų tėvais/globėjais bendravimas individualiai, nedalyvaujant pašaliniam asmenims;
- 6.4. sudaryta galimybė paslaugų gavėjams saugiai laikyti savo asmeninius daiktus;
- 6.5. higienos patalpose - tualetuose, prausimosi/maudymosi patalpose įrengti vidiniai užraktai. Jie įrengti taip, kad prieikus, darbuotojai galėtų patekti į patalpą;
- 6.6. sunkios negalios paslaugų gavėjams kasdieninės higienos procedūros (sauskelių keitimas, apiprausimas) ar kitos reikalingos paslaugos atliekamos tam skirtose, privatumą užtikrinančiose patalpose;
- 6.7. atliekant higienos procedūras sunkios negalios paslaugų gavėjams išvengiama pernelyg daug nereikalingų asmenų, tam naudojant specialius keltuvus ir kitokią specialią techniką;

6.8. leidimas paslaugų gavėjui pasirinkti, kuris darbuotojas jam teiks asmeninės higienos paslaugas;

6.9. paslaugų gavėjui sudarytos galimybės bendrauti:

6.9.1. palaikyti ryšį su šeimos nariais, artimaisiais, giminaičiais, draugais, pažstamais (jei tai neprieštarauja asmens interesams);

6.9.2. naudotis įvairiomis ryšio priemonėmis (telefonu, internetu ir t.t.);

6.9.3. bendrauti socialiniuose tinkluose;

6.9.4. bendrauti su kitais paslaugų gavėjais.

7. Fizinės neliečiamybės užtikrinimo veiksniai:

7.1. nesuvaržoma paslaugų gavėjų fizinė laisvė;

7.2. darbuotojai, teikdami paslaugas, vengia fizinio kontakto su paslaugų gavėju, išskyrus situacijas, kai būtina atlikti su asmens higiena susijusius veiksmus prižiūrint sunkią negalią turinčius paslaugų gavėjus;

7.3. fizinis kontaktas užtikrinant asmens saugumą teikiant kasdienines paslaugas galimas tiek, kiek to pageidauja pats asmuo ir kiek reikia paslaugos kokybei užtikrinti;

7.4. sudaryti sąlygas, kad prausimosi, maudymosi ar naudojimosi tualetu metu kuo daugiau dalyvautų pats paslaugų gavėjas;

7.5. neišvengiamo fizinio kontakto atvejais atsargumo laikymasis:

7.5.1. bandant paimti už rankos gali būti sutrikdyta neįgalaus asmens pusiausvyra;

7.5.2. palietus pagalbinę priemonę (neįgaliojo vežimėlio, ramentų, vaikštinės), nes tai suvokiamą kaip savo erdvės dalis;

7.6. nuolatinis stebėjimas, ar ant paslaugų gavėjo kūno nėra fizinės prievartos požymiu (mėlynui, žaizdu);

8. Psichinės neliečiamybės užtikrinimo veiksniai:

8.1. teikiant paslaugas kasdieninis paslaugų gavėjų emocinės būklės stebėjimas ir įvertinimas;

8.2. emocinės prievartos požymiu atpažinimas, ar:

8.2.1. nevyksta kitų asmenų neprognozuojamai pykčio protrūkiai neįgaliojo atžvilgiu;

8.2.2. nepastebimas kitų asmenų emocinės šaltumas neįgaliojo atžvilgiu;

8.2.3. neignoruojami neįgaliojo emociniai poreikiai;

8.2.4. nesityčiojama iš asmens negalios;

8.2.5. nevyksta neįgalaus asmens gąsdinimas, menkinimas;

8.2.6. neparodoma, kad neigalus asmuo yra nemylimas ir nepageidaujamas;

8.2.7. neigalus asmuo neatribujamas nuo įvairių socialinių patyrimų, nuo santykijų sukūrimo;

8.2.8. nevykdoma žodinė agresija, priekaištų srautai, pravardžiavimas, žeminimas, gąsdinimas, tyčiojimasis, vertimas jausis kaltu;

8.2.9. nestimuliujamas neįgaliojo emocinis vystymasis ir neatsižvelgiama į jo siunčiamus signalus;

8.2.10. nevyksta neigalaus asmens „antisocializacija“ kai jis įtraukiamas į neteisėtas veiklas;

8.3. draudimas nepagarbiai elgtis tarpusavyje;

8.4. bendravimas su paslaugų gavėjais nejsakmu ir nežeminančiu tonu;

8.5. žmogui rodoma tokia pagarba, kokios pats norėtum sulaukti;

III. DARBUOTOJŲ VEIKSMAI ĮTARUS PASLAUGŲ GAVĖJŲ PRIVATUMO, ORUMO IR NELIEČIAMYBĖS PAŽEIDIMUS

9. Darbuotojai, įtarę paslaugų gavėjų privatumo, orumo ir neliečiamybės pažeidimus, bendraudami su kalbančiu paslaugų gavėju bando išsiaiškinti jų priežastis.

10. Jei asmuo nekalba, grupės socialinis darbuotojas priežastis bando išsiaiškinti su kitais Centro darbuotojais, paslaugų gavėjais ir artimaisiais.

11. Įtarus pažeidimus nedelsiant informuojamas Centro vadovas.

12. Centro vadovas sudaro grupę pažeidimams ištirti.

13. Grupė, išsiaiškinus pažeidimų priežastis, sudaro veiksmų planą situacijai pakeisti ir numato atitinkamas drausminės priemonės.

IV. BAIGIAMOJI DALIS

14. Darbuotojai su Tvarka supažindinami vidinių mokymų metu.

15. Paslaugų gavėjų globėjai su Tvarka supažindinami susirinkimų metu arba elektroninėmis priemonėmis.

16. Paslaugų gavėjams Tvarkos aprašas pateikiamas jiems suprantamai ir aiškiai.
